

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Deze nota wordt met een Kamerbrief meegestuurd: **Nee**

Aan

Staatssecretaris

Deadline: 8 juni 2023

nota

Weren tabaksspecialzaken Utrecht

TER BESLISSING

**Directoraat Generaal
Volksgezondheid**
Voeding Gezondheidsbesch.
en Preventie
Team 2

Opgesteld door

5.1.2e

5.1.2e

Datum

5 juni 2023

Kenmerk

Uw kenmerk

Zaaknummer

Bijlage(n)

0

1. Aanleiding

De Gemeente Utrecht is voornemens een voorbereidingsbesluit te nemen dat de vestiging van nieuwe tabaksspecialzaken binnen de gemeente weert, en zoekt hierbij proactief de media op.

In het po preventie van 25 mei jl. hebben we met u over deze casus van gedachten gewisseld en is afgesproken dat wij deze wat nader zouden uitdiepen zodat bezien kan worden of actieve publiciteit vanuit u opportuun is.

2. Geadviseerd besluit

Gezien de onzekerheid over de effectiviteit en uitvoerbaarheid van het Utrechtse voorbereidingsbesluit wordt u geadviseerd om geen concrete steun uit te spreken voor het specifieke plan, maar in het algemeen gemeenten te prijzen die zich sterk maken voor een rookvrije generatie.

Aanvullend wordt u geadviseerd akkoord te geven om een brief te versturen aan het CBL en het Vakcentrum waarin u de supermarkten oproept niet op andere manieren door te gaan met het verkopen van tabak.

3. Kernpunten

Een Utrechtse supermarkt wil in aanloop naar het verkoopverbod op tabak bij supermarkten in 2024 een deel van zijn magazijn ombouwen tot tabaksspecialzaak. Als reactie hierop heeft de Utrechtse wethouder Eelco Eerenberg vanuit het oogpunt van de volksgezondheid geïnventariseerd hoe de gemeente dit nieuwe tabaksverkoop punt en nieuwe tabaksverkoop punten in het algemeen tegen kan houden door middel van gemeentelijke regelgeving.

Om dit doel te bereiken zal de gemeenteraad in de raadsvergadering van donderdag 8 juni naar alle waarschijnlijkheid een voorbereidingsbesluit nemen dat vestiging van nieuwe tabaksspecialzaken voorkomt. Dit voorbereidingsbesluit is genomen met twee in maart aangenomen moties in de Tweede Kamer als basis, waarin het kabinet wordt verzocht te onderzoeken op welke manier een optionele bevoegdheid voor gemeenten de vestiging van nieuwe tabakszaken kan beperken (Mohandis c.s.) en het kabinet wordt verzocht een vergunningplicht uit te werken waarbij gemeenten een maximum aantal verkooppunten per wijk kunnen hanteren (Kuik/Van Esch).

Datum
5 juni 2023
Kenmerk

De publicatie van dit besluit staat gepland op vrijdagochtend 9 juni, 10 uur. Er wordt bij de Gemeente Utrecht gewerkt aan grootschalige media-aandacht voor deze stap, met naast een persbericht ook media-optredens en interviews. Ook zal de gemeente een brief aan u sturen waarin om uw steun gevraagd wordt.

Contact met Gemeente Utrecht wijst uit dat het voorbereidingsbesluit enkel toeziet op tabaksspeciaalzaken. Nieuw te vestigen tabaksverkooppunten als gemakszaken en tankstations, die na supermarkten momenteel het grootste deel van tabaksverkoop voor hun rekening nemen, zijn in dit voorbereidingsbesluit niet opgenomen. Dit voorbereidingsbesluit is geldig voor een jaar, en kan vervolgens met nog een jaar verlengd worden.

Een nieuw verkooppunt openen als tabaksspeciaalzaak (alleen verkoop van tabaks- en aanverwante producten, loten en kranten) heeft als voordeel dat niet aan het uitstalverbod voldaan hoeft te worden. Gemakszaken kunnen echter ook andere artikelen verkopen zoals wenskaarten, snoep en kantoorartikelen, en kan functioneren als pakketpunt. Voordat tabaksverkoop in 2032 voorbehouden is aan tabaksspeciaalzaken, is de verwachting dat het merendeel van de bestaande en nieuw te openen tabaksverkooppunten tot 2032 zullen opereren als gemakszaak.

Het voorbereidingsbesluit geldt slechts voor tabaksspeciaalzaken, aangezien het gemakszaken per 2032 niet meer toegestaan is tabak te verkopen. De keuze het voorbereidingsbesluit tot tabaksspeciaalzaken te beperken maakt dat het besluit makkelijk te omzeilen is door een nieuw verkooppunt te openen als gemakszaak.

Voorts is het voorbereidingsbesluit maximaal twee jaar geldig. Het is onzeker of binnen deze termijn de moties die ten grondslag aan het besluit uitvoering kunnen hebben gekregen, gezien de duur en de complexiteit van het te doorlopen wetgevingstraject. Dit roept de vraag op of het voorbereidingsbesluit na twee jaar van kracht kan blijven. Daarnaast bestaan er, met de huidige kennis van zaken, twijfels over de handhaafbaarheid van het voorgenomen voorbereidingsbesluit. Bij het openen van een winkel hoeft niet gespecificeerd te worden dat er ook tabaksverkoop plaats zal vinden, omdat tabaksverkoop nog niet voorbehouden is aan specifieke winkels.

Gezien deze twijfels over de effectiviteit en uitvoerbaarheid van het Utrechtse plan, wordt het uitspreken van steun voor deze specifieke ingeslagen weg afgeraden. Daarnaast legt het huidige plan van de Gemeente Utrecht de focus op het beperkte aantal tabaksverkooppunten dat nieuw opent, in plaats van de nadruk te leggen op het veel grotere aantal verkooppunten dat verdwijnt ten gevolge van het verbod tabaksverkoop supermarkten.

Uiteraard is het altijd wenselijk om steun uit te spreken voor gemeentes die zich, zoals Utrecht, sterk maken voor een rookvrije generatie. Verder kunt u ook de nadruk leggen op het grote aantal verkooppunten dat verdwijnt na het tabaksverkoopverbod bij supermarkten.

Omdat een gedeelte van de verwachte nieuw te openen tabaksverkooppunten door (franchise) supermarkten geopend zal worden, kunt u door middel van een brief te sturen aan het CBL en het Vakcentrum (belangenbehartiger voor franchisers) de supermarkten met gedegen onderbouwing oproepen zich niet met deze activiteiten in te laten.

Datum
5 juni 2023
Kenmerk

4. Toelichting

a. Draagvlak politiek

In maart zijn twee moties aangenomen van Mohandis c.s. en Kuik/van Esch, die respectievelijk vragen om het onderzoeken van een optionele bevoegdheid voor gemeenten om tabaksverkooppunten te beperken en het uitwerken van een vergunningplicht waarbij gemeenten een maximum aantal verkooppunten per wijk kunnen hanteren.

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

Inclusief:

- Communicatie naar betrokken doelgroepen
- Publiciteit: geweest/ te verwachten/te initiëren
- Komen de gebruikte cijfers overeen met de cijfers van de Staat van Volksgezondheid en Zorg (check op StaatVenZ.nl)? Zo nee, geef dan een onderbouwing waarom wordt afgeweken. De StaatVenZ is leidend voor heel het departement.

c. Financiële en personele gevolgen

N.v.t.

d. Juridische aspecten haalbaarheid

N.v.t.

e. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

N.v.t.

f. Gevolgen administratieve lasten

N.v.t.

g. Toezeggingen

N.v.t.

h. Fraudetoets

N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Deze nota gaat niet met een Kamerbrief mee.